

SVENSKA NEUROLOGFÖRENINGEN

Nummer 1, Maj 2011, Årgång 16

Innehåll

	sida
Ordföranden har ordet	1
Utbildningsutskottet	3
Fackliga sekreteraren	3
Specialistexamen	4
Om länsneurologin	4
Reseberättelse	5
Perspektiv för neurologin	6
Redaktören har ordet	6

Ordföranden har ordet

Bästa neurologvänner!

Efter en lång snörik vinter i hela vårt avlånga land väntar vi nu alla på våren och därmed vårt Vårmöte. Stockholm kommer att hälsa er välkomna med ett brett och intressant program. Här kommer det att ges möjlighet till att höra det senaste sena men också att ta del av skapandet av nya behandlingsriktlinjer vid tex isolerad central vaskulit. De gruppvisa fackliga överläggningarna ersätts även i år av blandade grupper med diskussion runt strategiska frågor. Ett utmärkt sätt att rikta styrelsens arbete för år 2011-2012. Ett underhållande socialt program planeras med bland annat båtfärd med frukost över Stockholms vattendrag vilket kommer att

visa vår huvudstad i sin vackraste vårskrud. Anmäl er!

Men innan dess kommer ett studierektorsmöte att äga rum. Efter utprovet i senaste numret av medlemsbladet tillsammans med en rundringning har vi nu en relativt aktuell lista över studierektorerna i landet. Vi vet också att det utbildas just nu ca 100 nya neurologer. Glädjande men alldeles för få! Vi behöver bli numerärt betydligt fler för att kunna möta de neurologiska patienternas behov! Vårt arbete med att ständigt påtala bristen på neurologer i landet inkl på våra universitetsorter måste fortsätta. Ta därför alla chanser ni har att föra ut detta budskap i era kontakter med media och beslutsfattare. Hämta gärna argument från de artiklar som finns på hemsidan.

Åter till studierektorsmötet. Här kommer våra studierektorer att träffas för att utbyta erfarenheter av den nya ST-utbildningen genom konkreta diskussioner och beskrivningar hur man har tolkat innebörden i utbildningens lärandemål främst runt de kvalitets och vetenskapliga projekt som nu ingår. Ett utmärkt tillfälle i framtiden att presentera de olika projekten kommer att vara som posters eller presentationer vid Vårmötet. Att skapa detta studierektorsnätverk är en väg att ytterligare stärka neurologin i landet.

Arbetet med nationella riktlinjer pågår. Inom kort kommer en skrivelse att skickas till Socialstyrelsen. Avsändare blir SNF's styrelsen i samarbete med MS-sällskapet, Epilepsisällskapet och Swemodis. Dessa tre grupper av neurologiska folksjukdomar kommer att användas som exempel på sjuksdomsgrupper där professionen själv

har arbetat fram riktlinjer för god vård och omsorg samt skapat förutsättningar för utvärdering av insatserna och möjlighet till beräkningar av framtida vårdbehov genom de kvalitetsregister som utformats. Förhoppningsvis kommer responsen från Socialstyrelsen att kunna redovisas vid Vårmmötet.

Kommande fokusområden för vårt arbete i styrelsen blir den kontinuerliga fortbildningen efter att specialistkompetens i neurologi har uppnåtts. Idag ligger allt ansvar på den enskilde specialisten; att planera, finansiera och genomgå en kontinuerlig utveckling. Att hitta styrmedel för att stärka den enskilde specialistens rätt till kontinuerlig fortbildning är ett av målen. Inom kort kommer också det uppstartade nätverket för fortbildningsfrågor i Läkarförbundets regi att ha sitt andra möte i Stockholm. Rapport från detta kommer i senare nummer av medlemsbladet. Vidare framstår länsneurologernas arbetssituation som ett mycket angeläget ärende för fortsatta diskussioner och ageranden från styrelsens sida. Att knyta länsneurologin närmare universitetssjukhusen tex genom mer samarbete vad gäller ST-utbildningen men också kontinuerlig fortbildning framstår som en utmaning. Den klinisk neurologiska forskningen är ytterligare ett område som måste synliggöras. Att EFNS äger rum i Stockholm 2012 blir en inspiration till fortsatt arbete i denna fråga.

Jag ser fram emot att få träffa er alla för fortsatta diskussioner i Stockholm om några veckor.

Ingela Nilsson Remahl

Nästa Årsmöte

25 – 28 maj 2011

i Stockholm

reservera tiden redan nu!

Etik- och Kvalitetsutskottet

Etik- och kvalitetsfrågor arbetar huvudsakligen med att gå igenom och besvara remisser som berör etik- och kvalitetsfrågor där förslagen kan få konsekvenser för neurologin. Målet är framföra och se till neurologins specifika intressen i dessa processer.

Under det senaste året har det varit relativt lugnt på remissfronten. Alldeles nyligen har vi dock fått en remiss från Socialstyrelsen som av regeringen fått uppdraget att utforma ett nationellt kunskapsstöd för god palliativ vård. Målet för uppdraget är dels att ge dem som bedriver palliativ vård bättre kunskapsunderlag och stöd i den dagliga verksamheten, dels att genom ett tydligare nationellt kunskapsstöd främja uppföljning, kvalitetssäkring och likvärdig vård för patienterna. Uppdraget kommer att utformas tre delprojekt; 1) Definition av gemensamma termer för en systematisk begrepps användning; 2) Indikatorer och datakällor; och 3) Nationella riktlinjer och annan vägledning. Den aktuella remissen avser definitionen av gemensamma termer och infattar bland annat begrepp som ”livshotande tillstånd”, ”livsuppehållande behandling”, ”palliativ sedering”, ”palliativ vård”, ”döendefas” och ”brytpunkt”. Palliativ vård associeras många gånger främst till vård vid cancersjukdomar. I det här sammanhanget blir det därför viktigt att framhålla att palliativ vård även ges vid neurologiska sjukdomstillstånd och se till att de förhållanden och behov som gäller i dessa situationer tillgodoses i förslagen.

Etik- och Kvalitetsutskottet har också under det senaste året varit delaktig i arbetet med ett nationellt vårdprogram för palliativ vård – ett initiativ som kommit från professionen med stöd från Nationella cancerstrategin via SKL. I detta arbete har vi på samma sätt framfört att palliativ vård

inte bara sker vid cancersjukdomar och att ett vårdprogram för palliativ vård därför även bör omfatta andra sjukdomsgrupper, vilket resulterat i att ett par neurologiska sjukdomstillstånd sannolikt kommer att behandlas i ett eget kapitel i vårdprogrammet.

Katarina Jood

Sammanställande för Etik- och Kvalitetsutskottet

Fackliga sekreteraren

Det är mycket glädjande att se tillströmningen av nya medlemmar. Sedan utgivningen av föregående medlemsblad har vi fått följande nya medlemmar:

Irina Sjöblom, Gävle; Eleni Mentessidou, Linköping; Amalia Feresiadou, Uppsala; Anna Held, Stockholm (Sankt Görans sjukhus); Christina Sundal, Göteborg (Sahlgrenska); Lukas Holmegaard, Göteborg (Sahlgrenska); Lenka Novakova, Göteborg (Sahlgrenska); Karin Wirdefeldt, Stockholm (Karolinska); Ann Sofi Eriksson, Lindesbergs Lasarett; Anna-Carin Andersson, Helsingborg; Michael Mazya, Stockholm (Karolinska); Katarzyna Trok, Stockholm (Karolinska); Lisa Bergström, Östersund; Ulla Söderberg, Borås (SÄS); Sara Nordström, Göteborg (Sahlgrenska); Eleni Dima.

Vi hälsar er alla varmt välkomna till Svenska Neurologföreningen!

Vi gratulerar Anna Rydelius, specialistläkare i neurologi i Lund, till Svenska Neurologföreningens resestipendium för studieresa till Meran, Italien för att lära sig mer kring användandet av transkraniell doppler.

Vi ser fram emot årets Vårmöte, denna gång i Stockholm 25-27 maj.

Utöver de många vetenskapligt och kliniskt intressanta föreläsningarna, finns på torsdag morgonen 26 maj en session kallad "Strategiska frågor". Denna session

anordnas av SNF och är ett tillfälle för alla medlemmar att komma med synpunkter och diskutera frågor som är viktiga för föreningen att arbeta vidare med. Vid förra årets Vårmöte i Östersund deltog närmare 50 medlemmar i dessa mycket givande diskussioner och vi hoppas på lika stor uppslutning i år!

Eva Lindström

För medlemskap: maila

eva.lindstrom@ki.se

Den nya Utbildningsboken för ST-läkare, som bygger på Socialstyrelsens "Målbeskrivning i neurologi", har nu varit tillgänglig på Neurologföreningens hemsida sedan september 2009. ST-representanten i Neurologföreningens styrelse, Anna-Karin Roos, kallade ST-studierektorer till ett möte på Läkaresällskapet 23 mars för utbyte av erfarenheter och för diskussion av hur Utbildningsboken kan uppdateras. Vid mötet deltog ST-studierektorer från landets samtliga regioner. Endast smärre modifieringar i texterna till de 12 medicinska delmålen föreslogs och dessa kommer att införas i ny version av Utbildningsboken på Neurologföreningens hemsida.

Sten Fredrikson för Utbildningsutskottet

Neurologföreningens hemsida:

neurologforeningen.org

SNF stipendium 2010

Reseberättelse från neurologiska kliniken på Ospedale Franz Tappeiner i

Merano i Norditalien med SNF:s resestipendium

Under slutet av min ST-utbildningen i neurologi i Lund fick jag möjlighet att göra en veckas utlandspraktik på neurologiska kliniken i Merano, eller Meran på tyska, i den tvåspråkiga autonoma regionen Sydtyrol/Alto Adige i Norditalien. Det var på många sätt ett intressant möte med två delvis olika kulturer på i ett nybyggt och välutrustat sjukhus. En av kollegorna, dr. Piergiorgio Lochner som ffa är inriktad på strokesjukvård och ultraljud inklusive transkranieell doppler har sedan besökt oss på neurologiska kliniken i Lund 2009, bl a vår stroke-enhet och föreläste om transkranieell doppler. Han utarbetade sedan ett kursförslag för praktisk neurosonologi för våra kollegor.

Subspecialisering efter avslutad ST har för mig inneburit lite tid till att tillägna sig ultraljudteknik, trots att strokepatienterna utgör huvudgruppen av patienter i vår kliniska vardag. Därför tog jag tillfället i akt att tacka ja till denna möjlighet till fokuserad ultraljudträning 20-30 december 2010.

Merano ligger i Alperna nära Dolomiterna i en mild dalgång och är känt för naturliga varma källor med termalbad och casino, och var en fashionabel kurort vid förra sekelskiftet i den habsburgska "dubbelmonarkin" (= kejsarlig-kunglig). Ovanför staden ligger byn Tirol med sin gamla borg, längs slutningarna växer vin.

Första dagen repeterade vi neurovaskulär anatomi och gick i genom basal teori i intra- och extrakraniell ultraljudsteknik. Jag deltog dagligen i morgonrapporten, som man höll omväxlande på tyska, vilket jag pratar, och italienska; vissa vikarierande underläkare var inte tvåspråkiga (den inhemska personalen körde nog lite extra med dessa kollegor).

I mån av lämpliga patienter undersökte vi gemensamt halskärl på 3-4 mycket tålmodiga patienter per dag första veckan,

på klinikens GE Vivid 7-apparat. Till skillnad från på vår klinik började man med oftast undersökningen med översikt i horisontalplan för optimera kärlöversikten och undersökaren var placerad sittande bakom patienten med proben i vänster hand när man undersökte patientens vänstersidiga halskärl, något knepigt för en högerhänt nybörjare. Det var roligt att slutligen hyfsat kunna identifiera samtliga halskärl och dess flödes hastigheter. På vissa patienter undersökte vi också kärlsituationen transkranieellt, i första hand via transtemporala (circulus vilisii) och occipitala (aa vertebralis och basilaris) fönster. På stroke- och TIA-patienter kunde detta ha direkt praktisk betydelse för fortsatt procedere, eftersom man f n inte har formella rättigheter att genomföra trombolys (och ev ytterligare interventioner) utan om så var aktuellt skyndsamt fick överföra patienten till universitetskliniken i Bolzano 2,5 mil sydöst, och tid är ju hjärna.

På lilljulafton bjöd avdelningsläkaren Markus Covi på Weisswurst-lunch med senap och öl på avdelningen och talade överseende om att han hade avstyrat akut kärlkirurgisk konsult på den patient jag undersökt själv, då patientens täta stenosis vid omkontroll befanns i arteria carotis externa.

En dag var vi konsulter på ett litet sjukhus i Schlanders högre upp i "äppeldistriktet" Val Venosta -svenska skidlanslaget tränade fö på Ingemar Stenmarks tid i en högt belägen sidodal, Schnallstal. Vi undersökte en trevlig mix av åldrade patienter med traditionell tyrolerklädsel från avlägsna bergsbyar och patienter från den mer urbana, mer blandat tyrolsk och italienska dalen. Vi fick hjälpas åt så gott som möjligt att kommunicera på den lokala dialekten. Symptombilderna är som förmodat likartade överallt: polyneuropati (bl.a. alkoholutlöst), demensutveckling, yrsel, spasticitet. Ett oklart epilepsifall skickades utan delay inom 30 minuter till Merano för EEG.

Överlag arbetade man nog lite snabbare än hos oss, med tydligt mindre utförlig dokumentation. Som i många andra länder genomför neurologerna själva med hjälp av BMA och analyserar neurofysiologiska undersökningar. Praktiskt att kunna tillgripa direkt när frågeställningar uppkommer på mottagningen. Å andra sidan kan man sannolikt inte alltid erbjuda samma kvalitet som vår neurofysiologi, förstås.

Piergiorgio hade också vissa speciella transkranieella mottagningsfall, man tittade inom ramen av en nationell studie på eventuell insufficient likvorcirkulation vid MS. Ett eget lokalt projekt pågår med analys av nervus optikusskidans diameter (ONSD optic nerve sheath diameter) som ett mått på intrakraniell tryckstegring bl a vid akut stroke och eventuell förändring före och efter rekanalisering. Kanske praktiskt mest intressant var metoden att genom en injektion av patientens eget lätt luftblandade blod bedöma om ett persisterande foramen ovale, eller för den delen andra shuntsituationer som ett publicerat case av fistelbildning efter tidigare endovaskulär behandling, medförde risk för intrakraniell paradox embolisering (bild 3) genom att visualisera eventuella mikroluftblåsor intrakraniellet. Själv tangerade jag bara den transkranieella dopplerns universum, men kunde se de väsentliga kärlen i circulus vilisii via transtemporalt fönster med viss möda.

Jag känner en stor tacksamhet mot Piergiorgio och hans flickvän Simonettas gästvänlighet och allt jag både fick lära mig och bli inspirerad av. Naturligtvis vore det också roligt med mer utbyte och eventuellt samarbete i framtiden.

Anna Rydelius
Anna.rydelius@med.lu.se
Neurologiska kliniken, Lund

Redaktören har ordet

Om du vill vara säker på att få medlemsbladet måste du själv ansvara för att mail-adressen alltid är uppdaterad dvs att ändringar vid flyttningar osv skickas till:

asa.vilhelmsson@karolinska.se.

Medlemmar av Neurologföreningen har full tillgång till European Journal of Neurology via hemsidan.

:

Svend Marup Jensen, Helsingborgs Lasarett, 251 87 Helsingborg, tel: 042-406 10 00 eller e-mail:

Svend.MarupJensen@skane.se

Nästa nummer planeras att utkomma oktober 2011.

Sista materialdag en månad före!

SPUR

SPUR - (Sveriges läkarförbunds och Svenska Läkaresällskapets stiftelse för utbildningskvalitet) syftar till att inspektera, utvärdera och förbättra ST och AT-utbildning. I och med att den nya ST-författningen började gälla 1 september 2008 krävs att "verksamheter med specialiseringstjänstgöring regelbundet ska granskas genom externa inspektioner". SPUR är den idag etablerade modellen för extern inspektion. From 1/1 2011 övergick SPUR i IPULS, därmed är även SKL delägare. Det rekommenderas att en inspektion genomförs var 5:e år. Det är

verksamhetschefens ansvar att i enlighet med författningen se till att det görs externa inspektioner av verksamhetens ST-utbildning. En inspektion beställs från IPULS.

Inom svenska neurologföreningen har en satsning gjorts att rekrytera och utbilda en grupp SPUR-inspektörer. (Lou Brundin, Jörgen Boivie, Ann-Marie Torstensson, Susanne Karlsson-Tivenius, Jan Lycke, Martin Gunnarsson, Jan Malm, Fredrik Walentin).

I gruppen har en preliminär planering för inspektioner gjorts upp enligt nedan och verksamhetscheferna kontaktas löpande med förslag att genomföra inspektioner enligt den preliminära planeringen.

Kraven har höjts med anledning av de skärpta kraven i den nya författningen för ST. Poängsättningen har också ändrats i det nya systemet. Numera ges 0-3 poäng på följande områden:

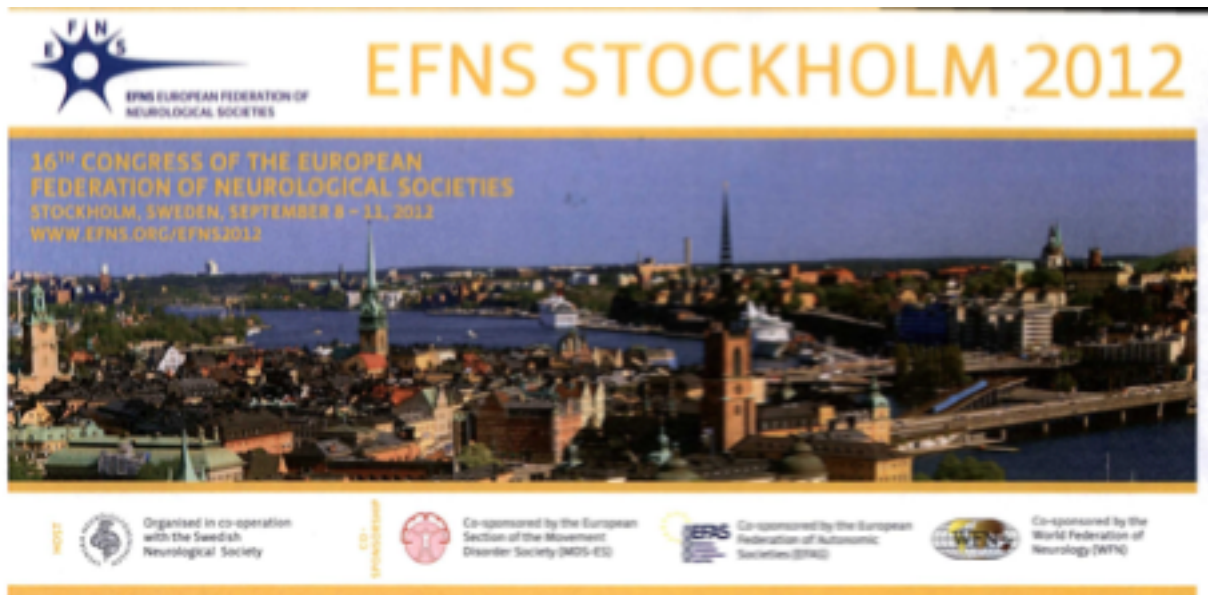
- Verksamheten
- Läkarstab
- Lokaler och utrustning
- Tjänstgöringens upplägg
- Utbildningsklimat
- Teoretisk utbildning
- Forskning (tidigare 0 alt 1p)
- Ledarskap/kommunikation.

Följande inspektioner har genomförts:

Lund(inspektion enligt gamla SPUR-instrumentet),
Universitetssjukhuset Umeå,
Universitetssjukhuset Örebro,
Karolinska Huddinge,
Linköping

Ytterligare information finns på föreningens hemsida respektive IPULS hemsida.

Fredrik Walentin. SPUR-Samordnare

The banner features the EFNS logo on the left, which includes a stylized sun and the text 'EFNS EUROPEAN FEDERATION OF NEUROLOGICAL SOCIETIES'. To the right, the text 'EFNS STOCKHOLM 2012' is displayed in large, bold, orange letters. Below this, a photograph shows a panoramic view of the Stockholm cityscape, including the water and various buildings. Text overlaid on the photograph reads: '16TH CONGRESS OF THE EUROPEAN FEDERATION OF NEUROLOGICAL SOCIETIES STOCKHOLM, SWEDEN, SEPTEMBER 8 - 11, 2012 WWW.EFNS.ORG/EFNS2012'. At the bottom of the banner, there are four logos with accompanying text: 'Organized in co-operation with the Swedish Neurological Society', 'Co-sponsored by the European Section of the Movement Disorder Society (MES-ES)', 'Co-sponsored by the European Federation of Autonomic Societies (EFAS)', and 'Co-sponsored by the World Federation of Neurology (WFN)'. The entire banner is framed by a yellow border.

Nätverket för Akutneurologi i Sverige inbjuder till möte i anslutning till Vårmötet i Stockholm!

Vi fortsätter traditionen från Malmö 2008 och Göteborg 2009 med lunch- till lunchmöten. Den här gången i anslutning till Neurologföreningens Vårmöte. Vi startar dagen innan Vårmötet och slutar i tid så att den som vill tar sig Vårmötet inne i stan.

Liksom tidigare är målet att utbyta erfarenheter kring akut- och konsultationsneurologi. Ett viktigt inslag är diskussioner mellan mötesdeltagarna.

Tid: 2011-05-24 kl 12.30 till 2011-05-25 kl 11.00

Plats: konferensrum plan 3 i Neurocentrum, Karolinska universitetssjukhuset i Solna.

Program

2011-05-25

12.30 Samling med kaffe

13.00 Inledning (Magnus Thorén, Anne Zachau)

13.30 Anoxisk hjärnskada efter hjärtstopp
medverkande:

- Harriet Nyström, specialist i neuroradiologi

- Magnus Falkenhav, specialist i intensivvård

- Marita Englund, specialist i neurofysiologi

- Anne Zachau, specialist i neurologi (moderator)

15.30 - 17.30 PRES (Posterior Reversible Encephalopathy Syndrome) och liknande tillstånd
medverkande:

- Harriet Nyström, specialist i neuroradiologi

- Magnus Thorén, specialist i neurologi (moderator)

19.00 Middag till självkostnadspris i stan

2011-05-26

09.00 Stroke-jouren på Karolinska - några fallbeskrivningar (Magnus Thorén)

10.00 Är det dags att bilda Svensk Akutneurologisk Förening?

11.00 Avslut

Anmälan

senast den 8 maj till: magnus.thoren@karolinska.se

Välkommen önskar

Magnus Thorén, Neurologiska kliniken, Karolinska universitetssjukhuset Solna, 17176 Stockholm.

Tel 08-51773628, 070-6043538.

Anne Zachau, Neurologiska kliniken, Karolinska universitetssjukhuset i Solna.

Nordic Stroke Society

the 16th Nordic Congress on Cerebrovascular Diseases

in Tallinn, Estonia

From September 28 to October 1, 2011

För ytterligare information ser Svenska Neurologföreningens hemsida